

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 117/07-39

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Jána Auxta a zo sudcov Sergeja Kohuta a Rudolfa Tkáčika vo veci sťažnosti politickej strany S., so sídlom B., zastúpenej advokátom Mgr. M. L., P., pre namietané porušenie jej základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Prievidza sp. zn. 11 C 174/2006 z 23. októbra 2006 na neverejnom zasadnutí 24. septembra 2007 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo politickej strany S. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Prievidza sp. zn. 11 C 174/2006 z 23. októbra 2006 p o r u š e n é b o l o .

2. Uznesenie Okresného súdu Prievidza sp. zn. 11 C 174/2006 z 23. októbra 2006 z r u š u j e a prikazuje mu, aby vo veci konal a rozhodol.

3. Okresný súd Prievidza je p o v i n n ý uhradiť trovy konania politickej strane S. v sume 8 936 Sk (slovom osemtisícdeväťstotridsaťšesť slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu Mgr. M. L., P., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal uznesením č. k. III. ÚS 117/07-20 z 15. mája 2007 podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť politickej strany S. (ďalej len „sťažovateľka“) vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Okresného súdu Prievidza (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 11 C 174/2006 z 23. októbra 2006.

Z obsahu sťažnosti, ako aj z pripojených príloh (vrátane napádaného uznesenia okresného súdu sp. zn. 11 C 174/2006 z 23. októbra 2006) vyplýva, že sťažovateľka sa v rámci koalície S., S. a S. (ďalej aj „koalícia“) uchádzala o účasť vo voľbách do Mestského zastupiteľstva v N. (ďalej len „mestské zastupiteľstvo“) a vo voľbách primátora mesta N. (ďalej len „primátor“), ktoré sa konali 2. decembra 2006. V súlade s § 16 ods. 2 a § 21 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o voľbách“) sťažovateľka v rámci koalície doručila prostredníctvom riadne povereného splnomocnenca A. M. (ďalej len „splnomocnený zástupca koalície“), P., zapisovateľke mestskej volebnej komisie v N. (ďalej len „volebná komisia“) v dvoch rovnopisoch kandidátne listiny pre voľby do mestského zastupiteľstva a pre voľbu primátora. Kandidátne listiny boli podané riadne a včas. Napriek tomu volebná komisia svojím rozhodnutím z 12. októbra 2006 podľa § 22 ods. 1 písm. e) zákona o voľbách nezaregistrovala kandidáta koalície

na primátora a rozhodnutím z 12. októbra 2006 podľa § 17 ods. 1 písm. g) zákona o voľbách nezaregistrovala kandidátov koalície na poslancov mestského zastupiteľstva.

Na základe rozhodnutí volebnej komisie z 12. októbra 2006 podali členovia koalície -sťažovateľka ako navrhovateľ v 1. rade, S. ako navrhovateľ v 2. rade a S. ako navrhovateľ v 3. rade v zmysle § 17 ods. 4 zákona o voľbách a § 250zb ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) 19. októbra 2006 okresnému súdu návrh na vydanie rozhodnutia o zaregistrovaní kandidátov koalície pre voľby poslancov mestského zastupiteľstva a kandidáta koalície pre voľby primátora.

Okresný súd po vykonaní dokazovania rozhodol uznesením sp. zn. 11 C 174/2006 z 23. októbra 2006, ktorým návrh zamietol.

Sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy zo strany okresného súdu namietajúc:

„Ustanovenie § 250zb ods. 1 OSP a ustanovenie § 17 ods. 4 zákona o voľbách určuje zákonnú trojdňovú lehotu na podanie návrhu na vydanie rozhodnutia o registrácii kandidáta na súd. Dodržanie lehoty je jedným z objektívnych procesných predpokladov meritórneho prerokovania návrhu (popri všeobecných procesných podmienkach) na vydanie rozhodnutia o registrácii kandidáta.

Okresný súd Prievidza uznesením z 23. 10. 2006 vydaným v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 174/2006 zamietol návrh na vydanie rozhodnutia o zaregistrovaní kandidátov v zmysle § 250zb OSP zo dňa 19. 10. 2006, a to z dôvodu nedodržania zákonom stanovenej lehoty na podanie takéhoto návrhu. Z uvedeného dôvodu, keďže mal za to, že nebola splnená jedna z procesných podmienok meritórneho prerokovania návrhu, sa súd otázkou zákonnosti rozhodnutí zo dňa 12. 10. 2006 ani nezaoberal.

Sťažovateľ je presvedčený, že Okresný súd Prievidza svojím rozhodnutím - uznesením zo dňa 23. 10. 2006, vydaným v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 174/2006 porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu, zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu sa Okresný súd Prievidza dopustil tým, že bez toho, aby mal v konaní jednoznačne a mimo rozumných pochybností preukázané nedodržanie lehoty na podanie návrhu na začatie konania, t. j. nesplnenie objektívnej procesnej podmienky konania vo veci samej, zamietol návrh ako oneskorene podaný. Nakoľko okresný súd sa nesprávnosťou, resp. nezákonnosťou napadnutých rozhodnutí Mestskej volebnej komisie v N. o nezaregistrovaní kandidátnych listín koalície politických strán ani nezaoberal, sťažovateľovi sa znemožnilo domáhať sa svojho základného práva na súdnu ochranu.“

Sťažovateľka v tejto súvislosti poukázala na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 331/04 zo 16. marca 2005, z ktorého okrem iného vyplýva, že všeobecný súd má právo posúdiť a rozhodnúť otázku podania opravného prostriedku v zákonom stanovenej lehote, no s daným oprávnením je spojená aj jeho ústavná zodpovednosť, aby skutkové okolnosti významné pre posúdenie splnenia alebo nesplnenia procesných podmienok uplatnenia práva na súdnu ochranu účastníkom konania boli preukázané mimo rozumných pochybností. Vzhľadom na význam práva na súdnu ochranu v právnom štáte totiž pre záver o nesplnení zákonných podmienok konania nepostačuje iba pochybnosť o ich splnení.

Podľa sťažovateľky *„Z výsluchov uskutočnených Okresným súdom v Prievidzi vplynuli úplne nejednoznačné závery o tom, kedy boli vyhotovené rozhodnutia o neregistácii kandidátov koalície a kedy boli tieto rozhodnutia podpísané. Tiež nie je zrejmé, kedy bol splnomocnenec koalície vyzvaný k vyzdvihnutiu si rozhodnutí. Okresný súd sa tiež nezaoberal otázkou, či bolo možné rozhodovaciu činnosť volebnej komisie považovať za ukončenú, keď v deň rozhodovania, t. j. 12. 10. 2006, neboli v zmysle § 17 ods. 2 zákona o voľbách vyznačené údaje o registrácii na kandidátnych listinách. (...) Návrh nebol preskúmaný z vecnej stránky, iba zo stránky formálnoprávnej, čo malo v konečnom dôsledku za následok to, že kandidátom koalície politických strán na poslancov Mestského zastupiteľstva v N. a kandidátke na primátorku mesta N. nebolo umožnené zúčastniť sa volieb 02. 12. 2006.*

Okresný súd v Prievidzi mal podľa názoru sťažovateľa pri posudzovaní splnenia procesných podmienok podania - dodržania lehoty na podanie opravného prostriedku,

vzhľadom na nejednotnosť výpovedí, buď doplniť dokazovanie (najmä výsluchom ďalších svedkov), alebo vychádzať zo zásady preukázania nesplnenia procesných podmienok uplatnenia práva na súdnu a inú právnu ochranu mimo rozumných pochybností. Sťažovateľ je presvedčený, že v konaní pred okresným súdom sa nepodarilo jednoznačne preukázať zmeškanie trojdňovej lehoty na podanie opravného prostriedku a preto, vychádzajúc z uvedenej zásady, mal okresný súd považovať lehotu za dodržanú.“

Sťažovateľka žiadala, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jej základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením okresného súdu sp. zn. 11 C 174/2006 z 23. októbra 2006, aby zrušil uznesenie okresného súdu sp. zn. 11 C 174/2006 z 23. októbra 2006 a vrátil mu vec na ďalšie konanie a aby priznal sťažovateľke náhradu trov konania pred ústavným súdom.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu z 5. januára 2007 k sťažnosti vyjadril podaním sp. zn. Spr. 67/07 zo 16. januára 2007, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Návrh bol podaný 19. 10. 2006 t. j. vo štvrtok. Lehota na rozhodnutie súdu začala plynúť dňom 20. 10. 2006 t. j. v piatok a uplynula by dňom 22. 10. 2006, t. j. v nedeľu. Vzhľadom na ustanovenie § 57 ods. 2 O. s. p. táto lehota uplynula dňom 23. 10. 2006, t. j. v pondelok, kedy však súd o návrhu účastníka konania aj rozhodol.

Okresný súd v Prievidzi sa predovšetkým zaoberal tým, či návrh bol podaný včas. K tomu si zabezpečil dôkazy výsluchom zapisovateľky mestskej volebnej komisie, podpredsedu mestskej volebnej komisie, splnomocneného zástupcu na prevzatie rozhodnutia mestskej volebnej komisie za koalíciu strán a ustálil, že návrh nebol podaný včas.

Z obsahu listinných dôkazov mal preukázané, že splnomocnencom koalície S., S., S. bol na základe splnomocnenia zo dňa 4. 10. 2006 pán A. M. Ako vyplynulo z výsluchu zapisovateľky mestskej volebnej komisie JUDr. E. M., kandidátne listiny súčasťou ktorých bolo aj splnomocnenie boli odovzdané mestskej volebnej komisii 6. 10. 2006.

Dňa 12. 10. 2006 zasadala MVK na Mestskom úrade v N. v čase od 15.00 - 18.00 hod. Na tomto zasadnutí mestská volebná komisia rozhodla o nezaregistrovaní kandidátky vyššie označenej koalície politických strán. Z výsluchu zapisovateľky mestskej volebnej komisie JUDr. E. M. mal súd zistené, že ešte v uvedený deň vo večerných hodinách

boli vyhotovené rozhodnutia mestskej volebnej komisie, ktoré však neboli podpísané jej predsedom. To sa stalo až následne na druhý deň okolo 12.00 hod. dňa 13. 10. 2006. V tento deň sa splnomocnený zástupca koalície A. M. dostavil na Mestský úrad v N., čo potvrdzuje vo svojej výpovedi aj on sám, aj zapisovateľka mestskej volebnej komisie JUDr. E. M. Splnomocnený zástupca sa prišiel informovať na rozhodnutie medzi 9.30 až 10.00 hod., kedy ešte nebolo podpísané predsedom mestskej volebnej komisie, preto mu zapisovateľka JUDr. E. M. oznámila, aby prišiel okolo 12.00 hod. Jej výpoveď sa však v tomto rozchádza s výpoveďou splnomocneného zástupcu, ktorý tvrdil, že nebol informovaný, kedy si má prísť pre podpísané rozhodnutie atak učinil až 16. 10. 2006, keď mu JUDr. E. M. telefonovala na mobil aby si preň prišiel.

Podľa § 17 ods. 3, 4 zákona č. 346/1990 Zb. v platnom znení o voľbách do orgánov samosprávy obcí v platnom znení miestna volebná komisia vyzve splnomocnencov politických strán a nezávislých kandidátov, aby si do 24 hodín prevzali rozhodnutie o registrácii alebo neregistrácii kandidátnych listín. Ak si splnomocnenec alebo nezávislí kandidáti neprevezmú v danej lehote rozhodnutie má sa za to, že bolo doručené.

Súd vyhodnotil zhromaždené dôkazy tak, že sa odporcovi podarilo preukázať, že splnomocnený zástupca koalície A. M. bol dňa 13. 10. 2006 informovaný o rozhodnutí mestskej volebnej komisie zo dňa 12. 10. 2006 a vyzvaný, aby si prevzal toto rozhodnutie. Neučinil tak, preto zo zákona nastali účinky doručenia rozhodnutia uplynutím 24 hodinovej lehoty upravenej v § 17 ods. 3 horecitovaného zákona. Navrhovateľ si mohol rozhodnutie prevziať dňom 13. 10. 2006 od 12.00 hod., dvadsaťštyrihodinová lehota uplynula 14. 10. 2006, preto vychádzajúc zo znenia § 250 Zb. ods. 1 navrhovateľovi - sťažovateľovi začala plynúť lehota na podanie návrhu v zmysle tohto ustanovenia dňom 13. 10. 2006 (vzhľadom na fikciu doručenia) a uplynula 16. 10. 2006.

Návrh bol podaný až 19. 10. 2006 a ako oneskorene podaný zamietnutý.“

V rámci prípravy prerokovania predmetnej veci si ústavný súd vyžiadal spisový materiál týkajúci sa právnej veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 11 C 174/2006. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie obaja účastníci doplnili svoje stanoviská k veci.

Okresný súd tak urobil podaním sp. zn. Spr 67/07 z 11. júna 2007, v ktorom okrem

iného uviedol: „... nevyhnutnou okolnosťou, ktorú musí súd skúmať v konaní vo veciach registrácie kandidátnych listín pre voľby do orgánov samosprávy obcí je dodržanie pomerne krátkej trojdňovej lehoty na podanie takéhoto návrhu. Takto zákonom stanovená lehota zodpovedá ústavnoprávnemu významu rozhodnutia súdu, ktoré sa dotýka riadneho priebehu volebného procesu do orgánov samosprávy. Preto okresný súd v konaní túto skutočnosť skúmať musel. Opačným postupom by negoval nepochybný význam dodržania tejto lehoty pre riadny priebeh volebného procesu. V tejto súvislosti treba uviesť, že dodržanie tejto, čo sa týka jej dĺžky, prísnej lehoty, je kvalitatívne iným posudzovaním ako iných lehôt stanovených právnym poriadkom, predovšetkým tých lehôt, v súvislosti s ktorými vyvstali doteraz ústavným súdom riešené ústavnoprávne otázky (ako tomu napríklad bolo v sťažovateľom citovanom náleze ústavného súdu). Preto i miera akou má súd zohľadniť potrebu dodržania určitej lehoty v konaní vo veciach volebných je iná ako miera posudzovania tejto otázky pri iných lehotách stanovených v právnom poriadku, predovšetkým v Občianskom súdnom poriadku ohľadne lehôt na podanie opravných prostriedkov, keďže postup súdu v rozhodovacej činnosti vo veciach volebných sa opiera o vysoko formalizovane predpisy s pomerne krátkymi lehotami, v ktorých sa prejavuje legislatívne vyjadrený ústavný verejný záujem na riadnom priebehu volieb stanovený v čl. 30 a čl. 69 ústavy.

Vychádzajúc z uvedených úvah okresný súd postupoval a rozhodol v lehote stanovenej zákonom tak, že dodržanie trojdňovej lehoty dôsledne skúmal, pričom pri svojom rozhodovaní bol nútený vypořiadat' sa s rozporami medzi tvrdeniami navrhovateľov, resp. ich zástupcov na strane jednej a výpoveďami viacerých osôb, členov mestskej volebnej komisie na strane druhej. K tomu treba uviesť, že okresný súd vypočul všetky osoby, ktoré mohli prispieť k skutkovému objasneniu veci v časti dotýkajúcej sa rozhodnutia, jeho vyhotovenia a jeho doručenia zástupcovi sťažovateľa. (...)

Okresný súd preto postupoval tak, že vzniknuté rozpory vyhodnotil a dospel k zisteniu skutkového stavu tak, ako je uvedený v odôvodnení rozhodnutia. (...)

V prípade rozporu tvrdení ohľadne dodržania tejto lehoty sa všeobecný súd s ohľadom na právnu úpravu konania vo veciach registrácie kandidátnych listín v rámci svojej rozhodovacej činnosti pohybuje takmer vždy na hranici možného porušenia niektorých z ústavne vyjadrených záujmov: záujem neregistrovaného kandidáta, záujem

už registrovaných kandidátov, resp. záujem na riadnom priebehu volieb.

Okresný súd v konaní sp. zn. 11 C/174/2006 postupoval tak, že uznesením neporušil ústavné právo sťažovateľa, keďže jeho právo na súdnu ochranu nie je právom absolútnym, ale právom, ktoré podlieha obmedzeniam vyjadreným v zákone. Týmto obmedzením je i v zákone o voľbách vyjadrená trojdňová lehota, ktorej dodržanie nebolo v konaní preukázané a boli to len tvrdenia zástupcov sťažovateľa a ich procesný postup, ktoré do posúdenia tejto skutočnosti priniesli nejasnosti. Súd návrh sťažovateľa a ostatných subjektov prejednal a o ňom rozhodol, pričom predmetom dokazovania boli i skutočnosti, ktorých predmetom nebolo len dodržanie tejto lehoty.“

Okresný súd vo vyjadrení z 11. júna 2007 zároveň oznámil, že súhlasí s upustením od verejného ústneho pojednávania vo veci samej.

Sťažovateľka v reakcii na vyjadrenia okresného súdu v podaní z 27. júna 2007 uviedla, že nesúhlasí s tvrdením, podľa ktorého okresný súd vypočul všetky osoby, ktoré mohli prispieť k objasneniu skutkového stavu v posudzovanej veci. Podľa jej názoru okresný súd nevyužil všetky dostupné možnosti k objasneniu skutkového stavu a nepredvolal svedkov, ktorí „... by predložili svoje poznatky z priebehu zasadnutia volebnej komisie a poznatky o ďalšom postupe volebnej komisie v nasledujúcich dňoch“, vrátane RNDr. M. D., zástupkyne koalície vo volebnej komisii, ktorá „... bola v priebehu súdneho konania na okresnom súde v súvislosti s objasňovaním zákonného postupu volebnej komisie viackrát pretraktovaná“. Sťažovateľka prostredníctvom splnomocneného právneho zástupcu zároveň oznámila, že súhlasí s upustením od verejného ústneho pojednávania vo veci samej.

Na základe výzvy ústavného súdu vyčíslila sťažovateľka prostredníctvom splnomocneného právneho zástupcu v sťažnosti uplatnenú náhradu trov konania pred ústavným súdom (podaním z 18. septembra 2007) sumou 8 936 Sk.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich

stanoviskami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu týkajúceho sa posudzovaného konania dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát ústavného súdu sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe predložených listín a obsahu dotknutého spisu.

II.

2.1 Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 46 ods. 4 ústavy podmienky a podrobnosti o súdnej a inej právnej ochrane ustanoví zákon.

Podľa čl. 51 ods. 1 ústavy domáhať sa práv uvedených v (...) čl. 46 tejto ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, porušenie ktorého sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy).

Právo na súdnu ochranu nie je absolútne, ale v záujme zaistenia najmä právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha obmedzeniam, resp. podmienkam (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy), akými sú napr. spôsobilosť byť účastníkom konania, povinnosť právneho zastúpenia v niektorých prípadoch, zákonom stanovené náležitosti návrhu na začatie konania, zákonné lehoty a pod. (III. ÚS 331/04).

Všeobecný súd však musí vykladať a používať ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku a ďalších zákonných predpisov v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť základné právo na súdnu ochranu bez zákonného podkladu. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z toho, že všeobecné súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov [(§ 1 OSP), obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04].

Z tohto hľadiska musí všeobecný súd pri výklade a aplikácii príslušných právnych predpisov prihliadať k spravodlivej rovnováhe pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom účastníkov konania (obdobne napr. III. ÚS 271/05, III. ÚS 78/07).

Podľa § 17 ods. 2 zákona o voľbách miestna volebná komisia zaregistruje kandidátov najneskôr 45 dní pred dňom volieb a registráciu kandidátov vyznačí na kandidátnej listine. Registrácia kandidátov je podmienkou vytlačenia hlasovacích lístkov.

Podľa § 17 ods. 3 zákona o voľbách miestna volebná komisia vyzve splnomocnencov politických strán a nezávislých kandidátov, aby si do 24 hodín prevzali rozhodnutie o registrácii alebo o neregistrácii kandidátnych listín. Ak si splnomocnenec alebo nezávislí kandidáti neprevezmú v danej lehote rozhodnutie, má sa za to, že bolo doručené.

Podľa § 17 ods. 4 zákona o voľbách proti rozhodnutiu miestnej volebnej komisie o zaregistrovaní kandidáta alebo o nezaregistrovaní kandidáta môžu podať kandidujúce politické strany a nezávislí kandidáti návrh na vydanie rozhodnutia o zrušení registrácie kandidáta alebo návrh na vydanie rozhodnutia o zaregistrovaní kandidáta na súd. Návrh treba podať do troch dní odo dňa rozhodnutia miestnej volebnej komisie. Proti rozhodnutiu súdu sa nemožno odvolať.

Podľa § 17 ods. 5 zákona o voľbách ak súd rozhodne o zaregistrovaní kandidáta alebo o zrušení registrácie kandidáta, miestna volebná komisia vykoná rozhodnutie súdu do 24 hodín od jeho doručenia.

Podľa § 250zb ods. 1 OSP ak volebná komisia rozhodla o zaregistrovaní kandidáta alebo o nezaregistrovaní kandidáta pre voľby do orgánov samosprávy obcí, môže sa kandidujúca politická strana, politické hnutie alebo nezávislý kandidát do troch dní odo dňa rozhodnutia miestnej (mestskej) volebnej komisie obrátiť na okresný súd s návrhom na vydanie rozhodnutia o zrušení registrácie kandidáta alebo s návrhom na vydanie rozhodnutia o zaregistrovaní kandidáta.

Podľa § 250zb ods. 2 OSP účastníkmi konania sú politická strana, politické hnutie alebo nezávislý kandidát, ktorí podali návrh podľa odseku 1, miestna (mestská) volebná komisia a kandidát, politická strana, politické hnutie alebo nezávislý kandidát, proti ktorým návrh smeruje.

Podľa § 250zb ods. 3 OSP súd rozhodne uznesením do troch dní odo dňa podania návrhu.

Podľa § 250zb ods. 4 OSP proti rozhodnutiu súdu nie je prípustný opravný prostriedok.

Účelom ustanovení § 17 ods. 4 a 5 zákona o voľbách a § 250zb OSP je zabezpečiť politickým subjektom a nezávislým kandidátom, ktorí sa uchádzajú o účasť vo voľbách do orgánov samosprávy miest a obcí, právo na súdnu ochranu pred prípadným nezákonným rozhodnutím volebnej komisie v súvislosti s registráciou kandidátov.

Uvedené ustanovenia sú na jednak právnom titulom, na základe ktorého sa možno domáhať práva na súdnu ochranu vo vzťahu k rozhodnutiu volebnej komisie, zároveň však stanovujú podmienky poskytnutia tejto súdnej ochrany, teda medze a rozsah, v akom

sa práva na súdnu ochranu vo vzťahu k rozhodnutiu volebnej komisie možno dovolávať (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy).

Ich obsah odzrkadľuje napätie medzi zabezpečením záujmu na plynulom priebehu volebného procesu, ktorý vyplýva z významu volieb, ako kľúčového inštitútu demokratického ústavného systému, a zabezpečením účinnej súdnej ochrany práva na prístup k voleným verejným funkciám prostredníctvom účasti vo voľbách do orgánov samosprávy.

Záujem na zabezpečení plynulého priebehu volieb zohľadnil zákonodarca stanovením pomerne prísnych podmienok, za ktorých možno uplatniť právo na súdnu ochranu v konaní podľa § 250zb OSP. Ide najmä o stanovenie krátkej lehoty na podanie návrhu na začatie tohto konania a lehoty, v rámci ktorej je súd povinný vo veci rozhodnúť, čo podstatným spôsobom zvyšuje zodpovednosť navrhovateľa za priebeh a výsledok konania tak z hľadiska zvýšených nárokov na kvalitu formálnoprosesnej aj vecnej stránky jeho návrhu, a taktiež pokiaľ ide o včasnú a uvážlivú voľbu navrhovaných dôkazných prostriedkov, vzhľadom na obmedzený časový priestor, ktorý má súd na prerokovanie veci vrátane vykonania dôkazov a na samotné rozhodnutie.

Pokiaľ má však súd konajúci vo veci registrácie kandidátnych listín pre voľby do orgánov samosprávy miest a obcí zachovať spravodlivú rovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom účastníkov konania, musí zároveň dbať, aby jeho výklad a aplikácia ustanovení § 17 zákona o voľbách a § 250zb OSP rešpektovali primeranú proporcionalitu pri zohľadnení záujmu na plynulom priebehu volieb a záujmu na zabezpečení účinnej súdnej ochrany subjektov uchádzajúcich sa o účasť vo voľbách.

V ustanoveniach § 17 ods. 4 zákona o voľbách a § 250zb ods. 1 OSP stanovil zákonodarca lehotu troch dní, v rámci ktorej možno uplatniť právo na súdnu ochranu vo veciach registrácie kandidátnych listín. Vzhľadom na jej krátkosť musí všeobecný súd pri výklade a aplikácii § 17 zákona o voľbách a § 250zb OSP prihliadať na to, že okrem

zohľadnenia záujmu na zabezpečení plynulého priebehu volieb musí táto lehota vyjadrovať dobu, ktorá je postačujúca na účinné uplatnenie súdnej ochrany navrhovateľom, a zároveň musí rešpektovať princíp právnej istoty.

Uvedené požiadavky vyžadujú, aby mal subjekt predkladajúci kandidátnu listinu možnosť včas sa oboznámiť s obsahom rozhodnutia volebnej komisie, a zároveň vylučujú taký výklad a aplikáciu označených ustanovení zákona o voľbách a Občianskeho súdneho poriadku, ktorý pripúšťa začatie plynutia lehoty troch dní na podanie návrhu na začatie konania podľa § 250zb OSP aj napriek tomu, že politický subjekt alebo nezávislý kandidát uchádzajúci sa o účasť vo voľbách predložením kandidátnej listiny nebol kvalifikovaným (zákonom predpokladaným) spôsobom upovedomený o existencii rozhodnutia volebnej komisie vo veci registrácie kandidátnej listiny a o možnosti toto rozhodnutie prevziať.

Z hľadiska rešpektovania základného práva navrhovateľa na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy vyžaduje ústavne konformný výklad § 17 ods. 4 zákona o voľbách a § 250zb ods. 1 OSP extenzívnu interpretáciu tak, že dňom rozhodnutia miestnej volebnej komisie vo veci registrácie kandidátnej listiny je deň, v ktorom bolo toto rozhodnutie volebnej komisie aj písomne vyhotovené, podpísané a predkladateľ kandidátnej listiny bol zákonom stanoveným spôsobom upovedomený o jeho existencii a vyzvaný, aby si rozhodnutie prevzal (§ 17 ods. 3 zákona o voľbách).

2.2 Z okolností posudzovaného prípadu je zrejmé, že okresný súd založil svoje rozhodnutie o zamietnutí návrhu sťažovateľky na začatie konania podľa § 250zb OSP na týchto dôvodoch: „... z predložených listinných dôkazov, z výsluchu zapisovateľky mestskej volebnej komisie JUDr. E. M., podpredsedu mestskej volebnej komisie K. H. bolo zistené, že rozhodnutia Mestskej volebnej komisie v N. o zaregistrovaní kandidátov na kandidátnej listine pre voľby do mestského zastupiteľstva 02. 12. 2006 zo dňa 12. 10. 2006 mal prevziať na základe oznámenia - výzvy zapisovateľky mestskej volebnej komisie JUDr. E. M. splnomocnený zástupca koalície A. M. dňa 13. 10. 2006, čo potvrdil i podpredseda mestskej volebnej komisie K. H. Túto zákonnú povinnosť si miestna volebná komisia 13. 10. 2006 splnila a splnomocnený zástupca si do 24 hodín rozhodnutie

o neregistácii kandidátnej listiny koalície a kandidátnej listiny koalície na kandidáta PaedDr. M. G. neprevzal. Preto sa má za to, že podľa § 17 odst. 3 cit. zákona toto rozhodnutie bolo doručené. Komisia vydala rozhodnutie dňa 12. 10. 2006, bolo doručené 13. 10. 2006 v zmysle § 17 ods. 3 cit. zákona a navrhovateľ mohol podať návrh na súd do troch dní od rozhodnutia komisie, ktorá začala plynúť dňom 13. 10. 2006 a uplynula dňom 16. 10. 2006. Návrh bol podaný na súd až 19. 10. 2006, teda po uplynutí zákonom stanovenej lehoty troch dní na podanie takéhoto návrhu. Keďže návrh bol podaný po zákonnej 3 - dňovej lehote, súd sa zákonnosťou rozhodnutí zo dňa 12. 10. 2006 Mestskej volebnej komisie v N. o nezaregistrovaní koalície a kandidátky na primátora PaedDr. M. G. pre voľby do mestského zastupiteľstva nezaoberal.“

Okresný súd svoje závery oprel o skutkové zistenia, podľa ktorých volebná komisia zasadala na Mestskom úrade v N. (ďalej len „mestský úrad“) 12. októbra 2006 v čase od 15.00 h do 18.00 h. Na tomto zasadnutí rozhodla o nezaregistrovaní kandidátnych listín koalície. Z výsluchu zapisovateľky volebnej komisie okresný súd zistil, že ešte v uvedený deň vo večerných hodinách boli vyhotovené rozhodnutia volebnej komisie, ktoré však neboli podpísané jej predsedom. To sa stalo až následne na druhý deň okolo 12.00 h. Podľa podpredsedu volebnej komisie boli rozhodnutia predsedom volebnej komisie podpísané 13. októbra 2006 medzi 11.00 h až 11.30 h, keď sa vrátil od lekára. V tento deň sa splnomocnený zástupca dostavil na mestský úrad. Prišiel sa informovať medzi 9.30 h až 10.00 h, kedy ešte rozhodnutia neboli podpísané, preto mu zapisovateľka volebnej komisie oznámila, aby si rozhodnutia prišiel prevziať po 12.00 h. Zapisovateľka bola na mestskom úrade do 17.00 h, ale splnomocnený zástupca koalície si rozhodnutia neprišiel prevziať. Jej výpoveď potvrdzuje aj výpoveď podpredsedu volebnej komisie. Tieto výpovede sa rozchádzajú s výpoveďou splnomocneného zástupcu koalície, ktorý tvrdil, že v piatok 13. októbra 2006 nebol informovaný, kedy si má prísť pre podpísané rozhodnutia. Urobil tak až nasledujúci pondelok 16. októbra 2006, keď mu zapisovateľka volebnej komisie telefonovala na mobil, aby si pre nich prišiel.

Právny záver okresného súdu, ktorý na základe takto zisteného skutkového stavu konštatoval, že volebná komisia vyzvala v súlade s § 17 ods. 3 zákona o voľbách

splnomocneného zástupcu koalície, aby si do 24 hodín prevzal rozhodnutia o nezaregistrovaní kandidátnych listín, pričom v dôsledku márneho uplynutia uvedenej lehoty nastúpila fikcia ich doručenia k 13. októbru 2006, považuje ústavný súd za zjavne neodôvodnený a arbitrárny.

Zákon o voľbách ukladá volebnej komisii povinnosť rozhodnúť o registrácii kandidátov najneskôr 45 dní pred dňom volieb a registráciu vyznačiť na kandidátnej listine (§ 17 ods. 2). Následne volebná komisia vyzve splnomocnencov politických strán a nezávislých kandidátov, aby si do 24 hodín prevzali rozhodnutie o registrácii alebo o neregistrácii (ďalej len „rozhodnutie o registrácii“) kandidátnych listín (§ 17 ods. 3).

Z obsahu a systematického usporiadania ustanovení § 17 ods. 2 a 3 zákona o voľbách je zrejmé, že zákon ukladá povinnosť vyzvať splnomocnencov politických strán a nezávislých kandidátov na prevzatie rozhodnutia o registrácii výslovne volebnej komisii. Uskutočnenie uvedenej výzvy volebnou komisiou je právnou skutočnosťou, s ktorou zákon spája začiatok plynutia 24 hodinovej lehoty na prevzatie rozhodnutia, pričom právnym následkom márneho uplynutia uvedenej lehoty je nastúpenie nevyvrátiteľnej právnej domnienky doručenia rozhodnutia volebnej komisie predkladateľovi kandidátnej listiny.

Vzhľadom na začatie plynutia tejto lehoty môže volebná komisia právne relevantným spôsobom vyzvať splnomocnenca na prevzatie rozhodnutia o registrácii kandidátnej listiny až po tom, čo bolo takéto rozhodnutie písomne vyhotovené a podpísané a jeho prevzatie je aj fakticky možné. Postup volebnej komisie ako orgánu verejnej moci musí rešpektovať princíp právnej istoty, ktorý je neopomenuteľným atribútom právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy).

Oznámenie zapisovateľky volebnej komisie splnomocnenému zástupcovi koalície o tom, že si bude môcť prísť prevziať rozhodnutia o registrácii kandidátnych listín „*okolo 12.00 hod.*“, prípadne „*po 12.00 hod.*“, nemožno kvalifikovať ako výzvu volebnej komisie na prevzatie rozhodnutia v zmysle § 17 ods. 3 zákona o voľbách. V čase poskytnutia tejto informácie splnomocnenému zástupcovi koalície (v piatok 13. októbra 2006 medzi 9.30 h až 10.00 h) nebolo podľa zistenia okresného súdu možné rozhodnutia o registrácii

kandidátnych listín prevziať (keďže neboli podpísané) a nebolo ani isté, kedy presne volebná komisia splnomocnencovi koalície prevzatie uvedených rozhodnutí umožní. Samotný obsah tejto informácie nebol natoľko presný, aby na jej základe bolo možné nepochybné stanoviť okamih začatia plynutia 24 hodinovej lehoty podľa § 17 ods. 3 zákona o voľbách. Ani z odôvodnenia sťažovateľkou napádaného rozhodnutia okresného súdu nie je zrejmé, ktorý okamih považoval okresný súd za začiatok plynutia uvedenej lehoty, ktorá je určená podľa hodín a nie podľa dní, a kedy presne mala podľa jeho názoru táto lehota márne uplynúť.

Skutočnosť, že zapisovateľka volebnej komisie splnomocnenému zástupcovi koalície oznámila približný termín, kedy bude pravdepodobne môcť rozhodnutia o registrácii prevziať, nezbavovala volebnú komisiu povinnosti realizovať výzvu podľa § 17 ods. 3 zákona o voľbách po tom, čo sa stalo prevzatie uvedených rozhodnutí reálne možným. Zákon o voľbách ukladá túto povinnosť výslovne volebnej komisii ako orgánu verejnej moci. Zo žiadneho zákonného ustanovenia nemožno vyvodiť povinnosť splnomocneného zástupcu koalície „priebežne sa informovať“, kedy a ako bude môcť rozhodnutie volebnej komisie o registrácii prevziať.

Podľa názoru ústavného súdu bola interpretácia ustanovení § 17 zákona o voľbách a § 250zb OSP okresným súdom v posudzovanej veci ústavne nekonformná. Vo svojich dôsledkoch totiž znamenala uloženie povinnosti navrhovateľom nad rámec zákona v súvislosti s uplatňovaním ich práva na súdnu ochranu, obmedzila právo na súdnu ochranu navrhovateľov (vrátane sťažovateľky) bez zákonného podkladu a v rozpore s jeho účelom a zmyslom a nerešpektovala ani požiadavku zachovania primeranej proporcionality pri zohľadnení záujmu na plynulom priebehu volieb a záujmu na zabezpečení účinnej súdnej ochrany subjektov uchádzajúcich sa o účasť vo voľbách v súvislosti s posúdením dodržania zákonnej lehoty na podanie návrhu podľa § 250zb OSP.

Tieto skutočnosti a závery viedli ústavný súd k výroku o tom, že okresný súd svojím uznesením sp. zn. 11 C 174/2006 z 23. októbra 2006, ktorým zamietol ako oneskorene podaný návrh sťažovateľky a ďalších dvoch politických strán (členov koalície) podľa

§ 250zb OSP, porušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy.

Z uvedených dôvodov ústavný súd vyslovil porušenie označeného základného práva sťažovateľky, tak ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia a v zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 140 ústavy a § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde a zrušil rozhodnutie okresného súdu.

2.3 Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1 (čl. 127 ods. 1 ústavy, pozn.), a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak ústavný súd zruší rozhodnutia všeobecného súdu, vec mu vráti na ďalšie konanie za účelom opätovného prerokovania a rozhodnutia.

Keďže napadnutým uznesením okresného súdu sp. zn. 11 C 174/2006 z 23. októbra 2006 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ústavný súd toto uznesenie zrušil (čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde], v ktorom bude viazaný právnym názorom ústavného súdu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

Z opatrení na nápravu zisteného porušenia ústavnosti v zmysle čl. 127 ods. 2 a 3 ústavy by vzhľadom na okolnosti daného prípadu prichádzalo do úvahy i priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie). Takáto náprava vo forme kompenzácie prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody už nie je možné napraviť zrušením rozhodnutia alebo opatrenia, resp. uvedením do pôvodného stavu (obdobne napr. I. ÚS 15/02).

Primerané finančné zadosťučinenie však predstavuje fakultatívny prostriedok nápravy porušenia ústavnosti zisteného a vysloveného meritórnym rozhodnutím ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy. Pri rozhodovaní o jeho priznaní je ústavný súd z viazaný návrhom na začatie konania (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde v spojení s čl. 140 ústavy). Viazanosť návrhom na začatie konania sa v konaní podľa čl. 127 ústavy prejavuje predovšetkým viazanosťou návrhom rozhodnutia, ktorého sa sťažovateľ od ústavného súdu domáha. Ústavný súd teda môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv (čl. 2 ods. 2 ústavy).

V danom prípade sťažovateľka priznanie primeraného finančného zadosťučinenia nežiadala. Z uvedeného dôvodu ústavný súd o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia nerozhodol aj napriek tomu, že sťažnosti v merite vecí vyhovel a vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky tak, ako sa toho prostredníctvom splnomocneného právneho zástupcu domáhala (obdobne napr. III. ÚS 198/05).

2.4 Sťažovateľka žiadala priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktorej výšku vyčíslil jej právny zástupca sumou 8 936 Sk. Trovy konania právny zástupca bližšie špecifikoval ako trovy právneho zastúpenia sťažovateľky pozostávajúce z odmeny právneho zástupcu za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2006 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti), z odmeny za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2007 (podanie z 27. júna 2007) a z príslušnej paušálnej náhrady výdavkov za každý z uvedených úkonov právnej služby.

Ústavný súd pri rozhodovaní o požadovanej náhrade trov vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a), c), § 16 ods. 3, § 18 ods. 1

vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“) s tým, že predmetom konania pred ústavným súdom podľa čl. 127 ústavy je ochrana základných práv a slobôd. Predmet tohto konania je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch (napr. III. ÚS 34/03, I. ÚS 129/03, III. ÚS 11/05).

Podľa § 11 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. je základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby jedna šestina výpočtového základu vo veciach zastupovania pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je možné oceniť peniazmi. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v období roka 2006 v konaní pred ústavným súdom predstavuje 2 730 Sk a hodnota režijného paušálu 164 Sk. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v období od 1. januára 2007 v konaní pred ústavným súdom predstavuje 2 970 Sk a hodnota režijného paušálu 178 Sk.

Ústavný súd preto v súlade s § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde v spojení s označenými ustanoveniami vyhlášky č. 655/2004 Z. z. priznal sťažovateľke, ktorá bola v konaní úspešná, náhradu trov konania v sume 8 936 Sk. Priznaná náhrada trov konania pozostáva z odmeny právneho zástupcu – advokáta za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2006 a jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2007 a z režijného paušálu k týmto úkonom.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. septembra 2007